

Aluehallintoviraston suorittamat tarkastukset tiloilla ja ehdollisuuden valvonta nautatiloilla

20.1.2023 Lounais-Suomen aluehallintoviraston
lääkineläinlääkäri Heli Haukioja

Aluehallintovirasto

@AVItwiittaa

Avin tekemät tarkastukset tuotantoeläintiloilla

- Ehdollisuuden valvonta (aiemmin täydentävien ehtojen -) tarkastukset, noin 30 tilaa/vuosi (kaikki eläinlajit)
- Otantaeläinsuojelutarkastukset, eläinsuojelulain 48 §:n mukaan, noin 30 tilaa/vuosi (kaikki eläinlajit). Vuonna 2023 painotus broileritilojen tarkastuksissa
- Eläinsuojelulain 26 c §:n mukaiset tarkastukset broileritiloille kasvatustiheyden nostamisen yhteydessä
- Lääkekirjanpidon tarkastukset
- Eläinsuojelulain 39 §:n mukaiset epäilyyn perustuvat tarkastukset

Avin suorittama otantavalvonta

- Eläinten hyvinvoinnin otantavalvonta

- Vuosittain noin 30 tilaa LSAVI:n alueella (kaikki eläinlajit)
  - Läänineläinlääkäri suorittama eläinsuojeluvalvontakäynti
- Käynnin yhteydessä tehdään yleensä myös tilan lääkkeiden käytön tarkastus

- Ehdollisuuden valvonta

- Satunnais- tai riskiperäinen otanta → noin 30 tilaa LSAVI:n alueella vuosittain (kaikki eläinlajit)
- Vähintään 1 % tiettyjä EU-tukia hakeneista tiloista, koronapandemian aikana on ollut noin 0,5 %
- Naudat, siat, lampaat, vuohet, > 350 kanan munintakanalat, broilerit ja kalkkunat

- Muun valvonnan yhteydessä havaittu puute ehdollisuuden vaatimuksissa → AVI laajentaa ehdollisuuden valvonnaksi (hallinnollinen valvonta, oma otanta)

Ehdollisuuden valvonta - säädösperusta

- Ehdollisuuden vaatimusryhmät ovat joukko vaatimuksia, joiden noudattaminen on useimpien viljelijätukien maksamisen ehtona
  - Vaatimukset ovat jo voimassa olevaa lainsäädäntöä
- Säädösperusta
  - Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) N:o 2021/2115 (CAP-suunnitelma-asetus), (EU) N:o 2021/2116 (horisontaaliasetus), (EU) N:o 2022/1172 (laadun arviointiasetus).
  - Euroopan unionin ja kansallisten maatalouden tukien toimeenpanosta annettu laki (1334/2022)
  - Valtioneuvoston asetus Euroopan unionin ja kansallisten viljelijätukien hyvän maatalouden ja ympäristön vaatimuksista 1384/2022
  - Osa valtioneuvoston asetuksista on hyväksytty vuoden vaihteessa. Ajantasainen kansallinen lainsäädäntö löytyy Finlexistä (finlex.fi)

Ehdollisuuden valvonta

- Valvonta **maataloustoimintaan** liittyvää
- Jos tilalla eläimiä ei kasvateta tai pidetä maataloustarkoituksiin, **ei** ehdollisuuden valvontaa kohdisteta näihin
- Kaikki maataloustarkoituksessa pidettävät ja kasvatetut tuotantoeläimet valvotaan, vaikka eläimistä ei olisi haettu maataloustukia
- **Jos** tilalla on maatiaiskanoja tai -kukkoja **ja** tila on solminut **alkuperäisrotujen kasvattajasopimuksen**
→ **kaikki valvotaan vaikka 1 kpl**

Kuva: Sini Merikallio - Flickr

Ehdollisuuden valvonta

- Aluehallintoviraston valvontaan kuuluvat
  - Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotanto ja turvallisuus
    - Tuotantotilojen hygienia
    - Maidon- ja munantuotannon hygieniavaatimukset
    - Lääkityskirjanpitoa koskevat vaatimukset
    - Eläinlääkejäämät
    - Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet
    - Kasvinsuojeluaine- ja eläinlääkejäämät
  - Eläintaudit
    - Tuonti/vienti
  - Eläinten hyvinvointi – laajin yksittäinen osa-alue

Sekä riskiotantaan että satunnaisotantaan valituilla tiloilla tehdään tilan eläimille kaikki asiaan kuuluvat tarkastukset alla olevan taulukon mukaan.

tilan eläimet: :	Nautatilat naudat			Sikatilat siat	Siipikarja- tilat broilerit, kalkkunat	Siipi- karja- tilat munivat kanat	Lammas- tilat lampaat	Vuohi- tilat vuohet	Muut tuo- tanto- eläimet
	Maidon tuotanto	Lihan- tuotanto	Vasikat						
Tuotantoeläimiltä kielletyt aineet	X	X	X	X	X				
Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Eläintaudit (TSE- vaatimukset)									
Eläinten hyvinvointi	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Rehut	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Muu valvonta, joka voi johtaa ehdollisuuden valvontaan

1) Elintarvikkeet (tuotantotilojen hygienia, tuotantoeläimiltä kielletyt aineet ja eläinlääkejäämät)

- Tuotantotilojen hygienia tarkastukset (maitohygieniatarkastukset, kanalat KEL)
- Salmonellavalvonta (siipikarja, jalostussikalat KEL)
- Vierasainevalvonta (tiloilla KEL, LEL, teurastamoilla TEL)

2) Eläintaudit (TSE-taudit, tuonti-/vientivaatimukset)

- Lampaiden ja vuohien TSE-tarkastukset (KEL)
- Tuonti-/vientitarkastukset (KEL, LEL)

3) Eläinten hyvinvointi

- Epäilyyn perustuvat eläinsuojelulain 39 §:n mukaiset (KEL, LEL)
- Otantaan perustuvat eläinsuojelulain 48 §:n mukaiset (LEL)
- Teurastamoilmoitus eläinsuojelulain 41 §:n mukaan (TEL) --> johtaa yleensä epäilyyn perustuvaan eläinsuojelutarkastukseen.

Kiellettyjä aineita, eläinlääkejäämiä ja lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

1) Kielletyt aineet

- Eläinten kasvua ja tuotantoa edistävät lääkeaineet (esim. stilbeenit, tyreostaatit, estradiolit, kokkidiostaatit tietyillä eläimillä)
- Tuotantoeläimille kielletyt antibiootit (esim. kloramfenikoli)
  - Osalla ehdollisuuden valvonnan otantatiloista otetaan näytteitä (veri-, virtsa-, uloste-, vesi- tai rehunäytteitä), joiden tarkoituksena on selvittää, onko tila käyttänyt kiellettyjä hormoneja tai antibiootteja.

2) Eläinlääkejäämät

- Laajennuksen kautta, kun jäämä on löytynyt muun valvonnan yhteydessä (esim. Ruokaviraston vierasainevalvontaohjelman mukainen näyte, meijeri- tai teurastamoilmoitus)

3) Lääkekirjanpitoa koskevat vaatimukset

- Kirjanpito kaikesta lääkityksestä, myös ennaltaehkäisevästä (loislääkkeet, rokotukset)

- 1) Eläimen tai eläinruhmän tunnistetiedot
- 2) Lääkityksen antopäivämäärä
- 3) Lääkityksen aloittaja (eläinlääkäri, eläinten omistaja, hoitajan jne.)
- 4) Lääkkeen/lääkerekhun käyttöaihe
- 5) Lääkkeen/lääkerekhun nimi
- 6) Lääkkeen määrä
- 7) Varoaika
- 8) Lääkkeen myyjä(/määrääjä)

!!! Lääkekirjanpidon säilytysaika on viisi (5) vuotta!!!

Eläimistä saatavien elintarvikkeiden tuotantohygienia (kaikki tilat)

4) Elintarvikkeiden jäljitettävyys

- AVI valvoo vain siipikarjan osalta

5) Jätteiden ja vaarallisten aineiden varastointi

- elintarvikkeiden saastumisen näkökulmasta (mm. raatojen ja jätteiden käsittely)

6) Elintarvikkeista ihmisiin siirtyvien tartuntatautien kulkeutuminen ja leviäminen estetään (esim. EHEC, salmonella)

7) Elintarvikkeiden tuotantoon liittyvistä ihmisten terveyden kannalta merkityksellisten tutkimusten tuloksista pidetään kirjaa

- salmonellavalvontaohjelma, broilereiden kampylobakteerivalvonta
- eläinten teurastiedot, muut alkutuotantopaikalla elintarvikelainsäädännön nojalla tehdyt tarkastukset
- valvonnassa katsotaan viimeisen vuoden tietoja, kirjanpidon säilytys yleensä 1 vuosi (kuluva vuosi + 1v)

Maidontuotantoa koskevat vaatimukset

- Maidontuotantoeläinten terveydentila on hyvä
  - Raaka- ja ternimaidon on oltava peräisin eläimistä, joiden yleinen terveydentila on hyvä.
- Maidon jäähdytys- ja säilytysolosuhteet eivät heikennä maidon elintarvikeeturvallisuutta
- Maidon säilytystilat on suojattu tuhoeläimiltä (esim. verkot tuuletusluukuissa)
- Maidon kanssa kosketuksiin joutuvat pinnat on pidetty puhtaina
- Lypsäminen hygieenisesti, lypsykoneen/-robotin säännöllinen huolto ja sen dokumentaatio
- Raakamaidon laatu ja lämpötila
- Sairaiden eläinten maito ja jäämiä sisältävä maito (eli lääkitysten varoajalla lypsetty maito) lypsetään erikseen

Miksi alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää?

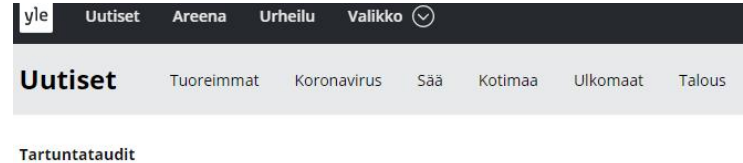
K-ryhmä vetää jälleen kananmunia myynnistä salmonellariskin vuoksi – takaisin veto koskee myös Jyväskylän Keljon marketissa myynnissä olleita munia

Kuvituskuva. Kuva: Petra Ristola / Yle

STT

18.1. 11:26

Tartuntataudit

Vasikoiden levittämä raju ripulitauti yleistyy Suomessa – tauti tarttuu helposti myös ihmisiin

Taudin oireet voivat kestää viikkoja ja vaatia sairaalahoitoa.

Alkueläimen aiheuttamaa ripulitautia esiintyy yleisimmin 1–3 viikon ikäisillä vasikoilla, joista tauti voi levitä myös ihmisiin. Kuvituskuva. Kuva: Timo Sihvonen / Yle

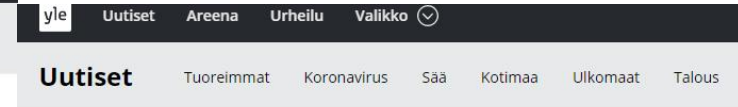
HELMI NYKÄNEN

18.2.2020

Alkueläimen aiheuttama vakava ripulitauti on yleistynyt voimakkaasti Suomessa vasikoilla ja ihmisillä. Vasikoiden kryptosporidioosi on ollut aiemmin Suomessa harvinainen, mutta viime vuosina tapaukset ovat moninkertaistuneet.

Samaan aikaan myös ihmisten kryptosporidioosi-tapaukset ovat lisääntyneet voimakkaasti. Tauti voi tarttua vasikasta ihmiseen, ihmisestä vasikkaan ja

Vesihuolto

Kampylobakteeria tavattu juomavedestä osassa Haapajärveä – kolme vedenjakelupistettä käyttöön

Juomavedestä löydetty kampylobakteeri aiheuttaa edelleen vedenjakeluun keskeytystä osassa Haapajärveä.

PEKKA LOUKKOLA

23.12.2020 • Päivitetty 23.12.2020 15:43

Väliaikaiset vedenjakelupisteet on avattu Oksavan koulun lisäksi myös Parkkilar

Alkutuotannon hygienia ja tartuntatautien hallinta on tärkeää myös elintarvikkeiden turvallisuuden kannalta

Harvinainen tapaus: Viideltä suomalaiselta siipikarjatilalta on löydetty salmonellaa

Maatalous 01.06.2019

Tuulikki Viilo

Tiloista yksi sijaitsee Etelä-Suomessa ja loput Lounais-Suomessa.

KARI SALONEN

Salmonellatartunnat ovat Suomessa harvinaisia. Kuvituskuva.

Salmonella aiheuttaa yksin Yhdysvalloissa yli 1,2 miljoonan tartuntaa vuosittain. Riskin takia yhdysvaltalaiset kananmunat klooripestäään ja säilytetään jääkaapissa. Suomessa ihmisten salmonellatartunnat ovat pääasiassa peräisin ulkomailta.

Tarkan salmonellavalvonnan ansiosta suomalaiset kananmunat voi syödä vaikka raakana.

Saksan dioksiinimunat

Tämän vuoden alussa Saksassa uutisoitiin, että kananmunista oli löytynyt suuria pitoisuuksia myrkyllistä dioksiinia. Viranomaiset epäilivät, että dioksiini oli peräisin rehusta, johon oli joutunut teollisuusrasvoja. Tuhansia kanoja teurastettiin ja useita kanaloita ja kalkkunatiloja suljettiin.

Dioksiini on myrkky, joka kerääntyy kehoon. Se voi aiheuttaa muun muassa keskenmenoja ja syöpää.

Suomessa esimerkiksi Stockmann-tavaratalon leivonnaisia, joissa oli käytetty munia.

Uutiset

Tuoreimmat

Venäjän hyökkäys

Sää

Kotimaa

Ulkomaat

Tal

Hollanti

Hollantilaisista munista löytynyt myrkky herättää pelkoa Euroopassa: Miljoonia kananmunia vedetty myynnistä

Munista on löydetty hyönteismyrkky fiproniilia, joka voi vaurioittaa keskushermostoa.

Eläintaudit

Lidl vetää taas naudan jauhelihaa myynnistä salmonellaepäilyn takia

2019 Lidl

Salon lintuinfluenssatartunnat ovat rauhoittuneet – metsästyskielto alueella pysyy edelleen voimassa

4.11. Lintuinfluenssa

Siipikarjaliitto pitää lintuinfluenssauhkaa vakavana – Sastamalasta löytyi sairastunut laulujoutsen

2017 Lintuinfluenssa

Paraisilla löytynyt harmaahaikarasta lintuinfluenssaa – Salossa tauti on tappanut fasaaneja

4.10. Lintuinfluenssa

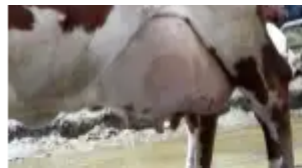
Koronapandemia vähensi hengitystie- ja suolistoinfektioita – sen sijaan listerian määrä kaksinkertaistui viime vuonna Suomessa

9.6. Hengitystieinfektiot

Tutkimus: Kissankakan levittämä yleinen loinen ei olekaan aivan niin nerokas strategi kuin on luultu

2020 Loistaudit

Salmonellaa kitketään parhaillaan myös keskipohjalaisilta tiloilta – Kannuksessa todettu tänä vuonna jo kolme tapausta

2019 Salmonella

Alankomaissa siipikarjan joukkoteurastuksia lintuinfluenssan takia

Naakkojen levittämä salmonella huolestuttaa Etelä-Pohjanmaalla – metsästäjiä haastetaan nyt maataloille naakkajahtiin

2019 Salmonella

Valvonnalla varmistetaan elintarvikkeiden turvallisuus kuluttajille

Vastustamalla jotakin tiettyä sairautta vastustetaan samalla myös muita sairauksia

Eläinten hyvinvointisäädösten noudattaminen

- 1) Pitopaikan yleiset vaatimukset** (rakenteet, tuotantotilan hygienia, haittaeläimet)
- 2) Tilavaatimukset**
- 3) Eläinsuojan olosuhteet** (valaistus, ilmastointi, lämpötila)
- 4) Hyvinvoinnista huolehtiminen** (sairaiden hoito / lopetus, eläinten puhtaus)
- 5) Ruokinta ja juotto**

→ Vaatimukset tulevat:

- Eläinsuojelulaista (247/1996)
- Eläinsuojeluasetuksesta (396/1996)
- Valtioneuvoston asetuksesta nautojen suojelusta (952/2010)
  - >Lainsäädäntö on uudistumassa

Jos ehdollisuuden vaatimusten noudattamisessa todetaan puutteita

- Mikäli havaitaan laiminlyöntejä

- LEL antaa kuulemisen jälkeen ehdotuksen mahdollisesta tukiseuraamuksesta ELY-keskuksen ehdollisuuden koordinaattorille

- Koordinaattori kokoaa kaikki tilalle ko. vuonna tehdyt tarkastukset yhteen ja vahvistaa lopulliset seuraamusprosentit

- kunnan maatalousviranomainen tekee lopullisen valituskelpoisen päätöksen

Laiminlyönnin seuraamus

- Laiminlyönnin osalta arvioidaan laajuutta, jatkuvuutta ja vakavuutta. Valmista ohjetta ei ole vielä julkaistu (01/2023)
  - Vähäinen, tahaton, vakava vai tahallinen laiminlyönti? Laiminlyönnin seuraamusehdotus 1-5%, voi olla jopa 10% (aiemmin seuraamusehdotus oli yleensä 1-5 %).
  - Tahallisuudesta suurempi taloudellinen seuraamus, 15-100%. Mikäli sama laiminlyönti toistuu, se arvioidaan tahalliseksi seuraavana vuonna.
  - Arvioidaan myös jatkuvuus
- Tuottajaa kuullaan kirjallisesti Aluehallintoviraston seuraamusehdotuksesta > tuottajalla on mahdollisuus vaikuttaa lopulliseen ehdotukseen antamalla vastine

Ylivoimaisesta esteestä (esim. vakava sairastuminen) tulee ilmoittaa maaseutuviranomaiselle 15 työpäivän aikana → Laiminlyönnistä ei sanktioida, jos tilanne johtuu ylivoimaisesta esteestä.

Valvonnassa havaittuja puutteita nautoilla

Puhtaan ja kuivan makuupaikan puute → likaisuus ja lantapanssari

Ulkotarhalle asetetut vaatimukset (säänsuojan puute, upottava maapohja)

Ympäri vuotisesti ulkona pidettävien nautojen olosuhteet ja juotto

Vasikoiden pito-olosuhteet (ryhmäkarsinoiden puute, riittävä tila)

Lämpimillä keleillä vasikoilla ei jatkuvaa juomavettä tarjolla

ELÄINSUOJELULAINSAÄDÄNTÖÄ PÄHKINÄNKUORESSA

- <https://www.ruokavirasto.fi/globalassets/tietoa-meista/asiointi/oppaat-ja-lomakkeet/viljelijat/elainten-pito/elainten-suojelu-ja-kuljetus/nauta-elainsuojelulainsaadantoa-koottuna.pdf>

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinliikenne
  - Eläinaineksen hankinta kotimaasta / ulkomailta / eläinten siirrot
- Rehut ja kuivikkeet
  - Tuontirehu (mahdollinen salmonellariski!)
  - Haittaeläimet (jyrsijät, linnut)
  - Ruokintalinjastot
- Henkilö- ja autoliikenne tuotantotilan ympärillä
- Tautisulku
  - MYÖS tilan oman väen (isäntäväki, työntekijät, lapset, vanhukset!) tulisi kulkea tautisulun kanssa
- Vain välttämättömät henkilöt eläintiloihin
  - Suojavaatteet (haalarit & päähineet), ja -jalkineet
  - Opastus tilan käytännöistä (esim. huoltomiehet, uudet toimijat)
  - Ei jätetä vieraita tilalla yksin

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Ajoneuvot ja urakoitsijat
  - Rehu- ja lantareittien risteäminen
  - Jäteastioiden sijoittelu, jäteastioiden laatu
  - Yhteiskäytössä olevat koneet
  - Raadot ja niiden käsittely
- Kontaktit ulkomaille
  - Omat ja työntekijöiden matka (48 tunnin sääntö!)
  - Salmonellatestit
  - Vierailualueen tautitilanteen selvitys
- Muut kotieläimet (sekatilat, harraste/lemmikkieläimet)
- Pesut ja desinfioinnit
- Sairastilat

Tautiriskien käytännön hallinta tiloilla

- Eläinten vastustuskyvyn lisääminen
  - Hyvinvoinnista huolehtiminen
  - Asianmukainen ruokinta ja veden saanti
- Tautiseuranta, teurastulosten arviointi, lääkitykset, tuotantoseuranta.
- Suunnitelmallinen terveydenhuolto
- Yhteistyö eri tahojen välillä; avoimuus ja kriittisyys
- Oman tilan tautiriskien kartoitus ja mahdolliset kriittiset pisteet

“

*Viranomaisen
on toimivaltansa rajoissa annettava
asiakkaisleen tarpeen mukaan
hassintoasian hoitamiseen siittyvää
neuvontaa sekä vastattava asicintia
koskeviin kysymyksiin ja
tiedusteluihin. Neuvonta on
maksutonta*

Hassintosaki 7 §

Aluehallintovirasto

Kiitos!

